

Universiteit
Leiden
The Netherlands

The child in ICC proceedings

Beckmann-Hamzei, H.

Citation

Beckmann-Hamzei, H. (2015, September 3). *The child in ICC proceedings*. Intersentia, Cambridge, United Kingdom, Cambridge. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/34974>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/34974>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/34974> holds various files of this Leiden University dissertation

Author: Beckmann-Hamzei, Helen

Title: The child in ICC proceedings

Issue Date: 2015-09-03

SAMENVATTING

**PARTICIPATIE VAN KINDEREN IN DE PROCEDURE
VOOR HET INTERNATIONAAL STRAFHOF
(SUMMARY IN DUTCH)**

Een kind dat slachtoffer is geworden ten tijde van een gewapende strijd of grootschalig geweld wordt niet alleen geconfronteerd met de uitdaging om van het directe psychologische en fysieke leed te helen. Tegelijkertijd dient het kind gedurende het hele leven te leren omgaan met de vaak traumatiserende ervaringen. Scheiding van de familie of het verlies van familieleden zijn slechts twee voorbeelden van mogelijk consequenties van een gewapende strijd of grootschalig geweld voor het kind.

Het internationale recht, in het bijzonder de bescherming van kinderen ten tijde van of na afloop van een gewapende conflict omvat talrijke kind-specifieke regelingen. In aanvulling op de materieel rechtelijke bescherming van het kind schijnt de rechtsstatus van het kind een verdere component verkregen te hebben: het kind als procedurele deelnemer. De reden hiervoor is dat het kind steeds meer deelneemt in internationale juridische procedures. Niet alleen in de context van de internationaal strafrechtelijke procedure voor het Speciale Hof voor Sierra Leone, maar tevens in de procedures bij het Internationaal Strafhof. De vraag of het kind in aanvulling op zijn materieel rechtelijke bescherming tevens behoefte heeft aan een kind-specifieke procedurele bescherming omdat het een kind is, is tot heden niet omvattend beantwoord binnen het internationale recht. Deze vraag staat centraal in het voorliggend onderzoek.

Rekening houdend met het feit dat er een ernstig gebrek is aan internationale regelgeving betreffende de procedurele status van het kind in een internationale strafprocedure, omvat dit onderzoek twee centrale doelstellingen: ten eerste wordt er geanalyseerd of en in welke omvang internationale strafprocedures voldoende kind-specifiek zijn. Ten tweede, een gebrek aan kind specificiteit kan leiden tot deelname van het kind, welke niet in het belang van het kind is. Dit onderzoek heeft tot doel vast te stellen of additionele kind-specifieke regelgeving en bewustzijn noodzakelijk is om de behoeften van het kind in de procedure adequaat te accommoderen. Hierbij beoordeelt het onderzoek tevens of het überhaupt mogelijk is dat de procedures bij het Internationaal Strafhof voldoende kind-specifiek kunnen zijn. Indien dit niet het geval is, is het wellicht noodzakelijk om de mogelijkheid kinderen deel te laten nemen te heroverwegen. Samenvattend kan de concrete doelstelling van dit onderzoek als volgt worden geformuleerd:

Het onderzoek heeft tot doel een weloverwogen inzicht te geven ten aanzien van de vraag of en in welke omvang deelname aan de procedures bij het Internationaal Strafhof in het belang van het kind is.

Indachtig deze doelstelling van het onderzoek, luidt de probleemstelling als volgt:

In welke mate is het procedurele raamwerk van het Internationaal Strafhof voldoende kind-specifiek bij het in acht nemen van de zich ontwikkelende vermogens van het kind?

Om nader toelichting te geven ten aanzien van deze probleemstelling werden concrete onderzoeksvragen geformuleerd, welke als richtlijn dienen voor een beoordeling van de verschillende capaciteiten waarin het kind participeert. Samenvattend kan worden vastgesteld, dat dit onderzoek de deelname van het kind in de volgende vijf procedurele capaciteiten analyseert: het kind als getuige, het kind als deelnemer, het kind als dader, het kind van een (vermeende) dader en het kind als eiser.

Artikel 1 van het Kinderrechtenverdrag bepaalt dat ieder mens onder de achttien jaar een kind is. Dit onderzoek daarentegen, is niet gebaseerd op een dusdanig strikte leeftijdsbeperking. De auteur is van mening dat een case-by-base analyse noodzakelijk is om te bepalen of een procedurele deelnemer ook als kind deelnemer erkend mag worden. Uit het bovengenoemde volgt dat de term kind deelnemer binnen het kader van dit onderzoek zich niet beperkt tot kinderen onder de achttien jaar. De uitleg van de term in dit onderzoek sluit ook jonge volwassenen boven de achttien jaar, die schade hebben geleden tijdens hun jeugd, niet uit als kind deelnemer. Dit heeft tot gevolg dat zowel minderjarige pubers, maar ook jonge volwassenen die ten tijde van hun deelname aan de procedures bij het Internationaal Strafhof achttien jaar of ouder zijn zich kunnen kwalificeren als kind deelnemer binnen het kader van dit onderzoek.

Tevens is het van belang te vermelden dat de beoordeling van het belang van het kind niet beperkt is tot een juridische analyse en op case-by-case basis dient uitgevoerd te worden. Dit onderzoek beoogt geen definitief antwoord op de vraag te formuleren of deelname van kinderen in de strafrechtelijke procedure bij het Internationaal Strafhof in het belang van het kind is. Het beperkt zich echter tot een analyse van de juridische aspecten welke van belang zijn voor alle betrokken partijen in de procedure, in het bijzonder rechters, die een beslissing dienen te nemen betreffende de vraag of kinderen wel of niet zouden moeten deelnemen. De beperking van onderzoek van de kind specificiteit vanuit een juridisch perspectief, verklaart in het bijzonder waarom het onderzoek niet tot doel heeft een definitief antwoord te geven ten aanzien van de vraag of participatie van kinderen in het algemeen wel of niet aan te moedigen is.

Het boek is ingedeeld in drie delen. Overeenkomstig het primaire onderzoeksdoel (de analyse van de kind-specifieke procedurele bijzonderheden en de kind gevoeligheid van de procedure bij het Internationaal Strafhof), beschouwen Deel I (strafprocedure) en Deel II (schadevergoedingsprocedure) de procedurele bijzonderheden ten aanzien van de participatie van kinderen. Beide leggen de nadruk op de vraag of en in welke mate de procedures bij het Internationaal Strafhof kind-specifiek zijn. De analyse van de regelgeving en praktijk richt zich in het bijzonder op de volgende vraag: in welke mate bestaan er procedurele onachtzaamheden wanneer kinderen toegang tot het Hof zoeken of betrokken zijn bij een lopende procedure bij het Internationaal Strafhof. Op grond van de tweede onderzoeksdoelstelling (het bepalen of er een noodzaak is voor een kind-specifieke regelgeving), heeft de beschouwing van de procedurele status van het kind binnen iedere procesrechtelijke capaciteit, niet alleen tot doel een overzicht te bieden van de procedurele rechten en bescherming van het kind. Tevens wordt beoogt zorgvuldig te onderzoeken binnen welke gebieden aanvullende procedurele regelgeving, een kind georiënteerde bewustzijn en praktijk noodzakelijk is. Aangezien de procedurele bijzonderheden per specifieke procedurele capaciteit van elkaar kunnen afwijken, wordt ieder procesrechtelijke capaciteit in een afzonderlijke hoofdstuk nader onderzocht.

Hoofdstuk Twee analyseert de regelgeving en praktijk ten aanzien van de kind getuige. In het bijzonder wordt aandacht besteed aan de regelgeving en praktijk van het Sierra Leone Tribunaal en het Internationaal Strafhof. Het kind als omstander, slachtoffer of zelfs dader van internationale misdrijven kan een belangrijke getuige zijn in internationale strafprocedures. Gezien de normaalgesproken grote aantallen van getuigen in internationale misdrijven, is men eerder geneigd het kind als getuige op te roepen indien het rechtstreeks slachtoffer is geworden van een internationaal misdrijf. Twee aspecten die binnen het Internationaal Strafhof bijzonder aandacht hebben ontvangen, hebben betrekking op het bepalen van de leeftijd van het kind in gevallen waar kinderen als getuigen werden opgeroepen (omdat zij tevens slachtoffer zijn van het oorlogsmisdrijf van het rekruteren van kinderen onder de vijftien jaar) en op de gevolgen van trauma op de geloofwaardigheid van de kind getuige. Een ander aspect van groot belang betreft het vermogen van het kind om een bewuste toestemming ten aanzien van zijn deelname als getuige in de strafprocedure te geven. Het is aangetoond dat vergeleken met andere procedurele capaciteiten van het kind, de capaciteit van de kind getuige de enige is welke tevens van belang was in andere internationale strafprocedures, namelijk de procedures bij het Joegoslavië Tribunaal en Sierra Leone Tribunaal. Derhalve, in tegenstelling tot bestaand onderzoek, kan slechts de analyse van het kind in de capaciteit van getuige rekenen op de praktijk van vroegere uitgebreide internationale straftribunalen. Het valt in deze samenhang op, dat de capaciteit van de kind getuige in tegenstelling tot de andere procedurele capaciteiten, niet is beperkt tot een bepaalde leeftijdsgrens. De procedurele capaciteit van de kind getuige omvat alle jonge mensen welke getuige zijn van een

internationaal misdrijf. Dit heeft tot gevolg dat de procedurele bescherming niet is beperkt tot getuigen onder de achttien jaar of boven een minimum leeftijd, op het moment van getuigenis. In tegendeel, procedurele bescherming werd ook getuigen geboden, die ouder dan achttien jaar (standaard van artikel 1 van het Kinderrechtenverdrag) waren op moment van getuigenis. Bescherming voor deze categorie van getuigen is derhalve niet afhankelijk van de kind status zoals genoemd in de zin van artikel 1 van het Kinderrechtenverdrag.

In *Hoofdstuk Drie* staat het kind als participierend slachtoffer centraal. Voor de eerste keer in de geschiedenis van het internationaal strafrecht mogen slachtoffers, waaronder ook kinderen, deelnemen in de strafrechtelijke procedure bij het Internationaal Strafhof. Kinderen kunnen hierdoor hun eigen belangen nastreven, onafhankelijk van de strategie van de aanklager of verdediging. Het hoofdstuk onderzoekt de kind-specifieke procedurele bijzonderheden welke bovenal het gevolg zijn van de beperkte rechtsbekwaamheid van het kind. Centraal staan vragen ten aanzien van de bekwaamheid van het kind om zelfstandig een aanvraag tot participatie in te dienen en de mogelijkheid om tijdens de procedure vertegenwoordigd te worden door een advocaat.

Dit hoofdstuk legt de procedurele vereisten voor waaraan het kind dient te voldoen om erkend te worden als een participierend slachtoffer in de strafprocedure. Uit de praktijk van het Internationaal Strafhof blijkt dat het Hof onderscheid maakt tussen kinderen en andere aanvragers – een onderscheid dat niet is bepaald in het Statuut van Rome of in de procedure en bewijsregels van het Hof. Naast dit onderscheid hebben verschillende kamers van het hof extra vereisten waaraan kinderen dienen te voldoen ingevoerd, boven de reeds in Regel 85 van de procedure en bewijsregels van het Hof, om in aanmerking te komen voor de status van een participierend slachtoffer. Bovendien werd, in tegenstelling tot de procedurele capaciteit van de kind getuige, de leeftijd van de minderjarige aanvrager door verschillende kamers als reden genoemd om een beslissing te geven op de rechtsbekwaamheid van de minderjarige ten aanzien van zijn capaciteit om een aanvraag in te dienen in zijn eigen naam. Vermeld moet worden dat deze praktijk niet is voorgeschreven of geregeld door het Statuut van Rome en de procedure en bewijsregels van het Hof. Een coherente gevestigde praktijk ten aanzien van de rechtsbekwaamheid van het kind om zelfstandig een aanvraag tot participatie in te dienen, ontbreekt tot op heden. In aanvulling op de voorafgaande procedurele bijzonderheden onderzoekt dit hoofdstuk tevens de praktische problemen die zich voordoen wanneer het kind een aanvraag tot participatie wil indienen. Hieronder vallen bijvoorbeeld de noodzaak van het bewijzen van zijn identiteit en verwantschap, of wettelijke voogdijschap.

De participatie van kinderen kan plaatsvinden in verschillende vormen zodra het kind erkend wordt als deelnemend slachtoffer in de procedure bij het Internationaal Strafhof. Dit onderzoek behandelt derhalve ook de mogelijkheid dat het kind *in personam* optreed bij het Hof.

Een ander aspect dat nader onderzocht wordt indachtig de praktijk van het Internationaal Strafhof betreft het geslacht van het kind. Uit de praktijk van verschillende kamers blijkt dat het geslacht van de minderjarige participant implicaties kan voortbrengen voor de procedure. Per slot van rekening, het niet erkennen van het feit dat ook meisjes, die uitsluitend werden gerekruteerd voor seksuele doeleinden of diensten, ook gekwalificeerd kunnen worden als kindsoldaten, binnen het kader van de misdaad van rekruteren, kan verregaande gevolgen hebben. Het gevaar van straffeloosheid van de dader is hier van bijzonder belang. Dit is omdat deze daad niet binnen de categorie van het oorlogsmisdrijf van seksuele geweld valt, zoals gecodificeerd in het Statuut van Rome.

Twee andere onderling samenhangende aspecten die nader onderzocht worden zijn de vertegenwoordiging van het kind door een advocaat en het genieten van rechtsbijstand. Terwijl het Internationaal Strafhof een voorkeur schijnt te hebben voor de procedurele vertegenwoordiging van het kind door een advocaat, is een dergelijk algemene aanpak niet zichtbaar ten aanzien van het garanderen van rechtsbijstand voor de minderjarige.

Hoofdstuk Vier beschouwt de mogelijkheid van de procedurele capaciteit van de kinddader en de procedurele capaciteit van het kind van een verdachte of dader. In het bijzonder gaat dit hoofdstuk in op de bestaande internationale praktijk van deze twee procedurele capaciteiten. De deelname van kindsoldaten in gevechtshandelingen is algemeen erkend en een dagelijkse realiteit. Ondanks het bestaan van kind daders, bestond de mogelijkheid tot een internationale strafrechtelijke vervolging uitsluitend bij het Sierra Leone Tribunaal. Alleen het Statuut van het Sierra Leone Tribunaal biedt de mogelijkheid minderjarigen, welke ten tijde van de vermeende daad tussen de vijftien en de achttien jaar waren, strafrechtelijk te vervolgen. In de praktijk van het Sierra Leone Tribunaal werd echter nooit gebruik gemaakt van deze procedurele mogelijkheid. In tegenstelling tot deze procedurele mogelijkheid sluit Artikel 26 van het Statuut van Rome de strafrechtelijke vervolging van minderjarigen bij het Internationaal Strafhof uit. De discussie of minderjarigen door dit Hof vervolgd zouden kunnen worden is hiermee tot een einde gebracht.

Het vierde hoofdstuk vestigt tevens de aandacht op de procedurele bijzonderheden ten aanzien van de gevolgen voor kinderen wier ouders strafrechtelijk vervolgd worden door het Internationaal Strafhof. In tegenstelling tot de voorgaande procedurele capaciteiten, is de leeftijd van het kind hier van minder groot belang. De vervolging van maar ook veroordeling en aansluitende gevangenisstraf voor een ouder kan zowel financiële als ook sociale gevolgen voor de minderjarige hebben. Tevens kunnen er vragen opkomen ten aanzien van het recht op en aantal van familiebezoeken. De regeling van familiebezoeken wordt echter niet behandeld binnen het Statuut van Rome of binnen de procedure en bewijsregels van het Internationaal Strafhof.

Aansluitend aan de voorafgaande analyse betracht het onderzoek de status van de minderjarige binnen schadevergoedingsprocedures van internationale aard. *Hoofdstuk Vijf* stelt de regelgeving en praktijk van het Internationaal Strafhof ten aanzien van de minderjarige eiser die slachtoffer is geworden van een misdrijf binnen de jurisdictie van het Hof, ter discussie.

Reeds de eerste beslissingen van het Hof met betrekking tot de minderjarige deelnemer anticiperen dat er een aantal procedurele aspecten in verband met de toegang tot het Hof bestaan voor de minderjarige die aanspraak wil maken op schadevergoeding. Men dient verder in gedachten te houden dat het niet eerder mogelijk was om als individu een schadevergoedingsklacht in te dienen indien schade werd geleden door internationale misdrijven. Derhalve zal het Internationaal Strafhof zich tevens moeten buigen over rechtsvragen ten aanzien van de vorm van schadevergoedingen en in het bijzonder de vraag of de minderjarige een bijzondere vorm van schadevergoeding behoeft. Bovendien is te verwachten dat gezien het groot aantal potentiële minderjarige eisers (het Hof heeft reeds kennis gemaakt met de praktische moeilijkheden voorafgaande het toekennen van schadevergoeding in de *Lubanga* zaak) ertoe zal leiden dat het Hof eisen zal introduceren om in aanmerking te komen voor kind-specifieke vormen van schadevergoeding.

De laatste uitdaging, wellicht de grootste voor het internationaal Strafhof, betreft het feit dat het Internationaal Strafhof een effectief implementatie mechanisme zou moeten ontwikkelen om te kunnen bewerkstelligen dat het kind op den duur daadwerkelijk profijt heeft van de toegekende schadevergoeding.

Ten slotte omvat Deel III een concluderende en vergelijkende beoordeling van de procedurele capaciteiten van het kind binnen de procedures bij het Internationaal Strafhof. *Hoofdstuk Zes* verbindt en evalueert de belangrijkste conclusies van ieder hoofdstuk en biedt een overkoepelende reflectie op de rechtsstatus van de minderjarige als procedurele deelnemer in de straf- en schadevergoedingsprocedure bij het Internationaal Strafhof. Het onderzoek sluit af met een zicht op de toekomst en vraagt in het bijzonder om verder onderzoek en procedurele regelgeving van de procedurele bijzonderheden ten aanzien van participatie van minderjarigen in de procedures bij het Internationaal Strafhof.